

Regeringens proposition

1980/81:105

om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar, m. m.;

beslutad den 29 januari 1981.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

GÖSTA BOHMAN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att grundfonden för Sveriges allmänna hypoteksbank höjs från 900 milj. kr. till 1 400 milj. kr. Dessutom föreslås en ändring i reglementet för AP-fonden som begränsar kommunernas och landstingens möjlighet att erhålla s. k. återlån av inbetalade pensionsavgifter.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar

Härigenom föreskrivs att 27 § lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

27 §¹

Som grundfond för banken ställer staten till förfogande en av riksgäldsfullmäktige utfärdad garantiförbindelse på *niohundra* miljoner kronor.

Som grundfond för banken ställer staten till förfogande en av riksgäldsfullmäktige utfärdad garantiförbindelse på *ettusenfyrahundra* miljoner kronor.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1981.

¹ Senaste lydelse 1978:214.

2 Förslag till

Lag om ändring i reglementet (1959:293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning

Härigenom föreskrivs att 15 § reglementet (1959:293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning skall ha nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Kreditinrättning, som enligt 14 § lämnat återlån, äger i samband därmed till motsvarande belopp erhålla lån från den fondstyrelse, som enligt 2 § har att förvalta de avgifter eller större delen av de avgifter för vilka återlånet beviljats.

Föreslagen lydelse

15 §¹

Kreditinrättning, som enligt 14 § lämnat återlån, äger i samband därmed till motsvarande belopp erhålla lån från den fondstyrelse, som enligt 2 § har att förvalta de avgifter eller större delen av de avgifter för vilka återlånet beviljats. *De lån som kreditinrättningar erhåller under ett kalenderår på grund av återlån till kommuner och landstingskommuner får uppgå till ett belopp på sammanlagt högst etthundra miljoner kronor.*

Räntesatsen för lån från fondstyrelse till kreditinrättning enligt vad som sägs i första stycket skall motsvara räntesatsen för senast i Sverige utgivna långfristiga statsobligationslån, om ej regeringen fastställt annan räntesats. Räntesatsen för lånet skall omprövas vart femte år under dess löptid. Fondstyrelsen och kreditinrättningen kan överenskomma om att den omprövade räntesatsen skall gälla även för övriga lån vars räntesats skall omprövas under samma kalenderår.

Denna lag träder i kraft den 1 april 1981. I fråga om sådana lån från fondstyrelse till kreditinrättning som hänför sig till återlån beviljade före den 11 april 1981, gäller fortfarande 15 § i sin äldre lydelse. Vid tillämpning av 15 § första stycket i dess nya lydelse skall beloppet etthundra miljoner kronor för år 1981 minskas med summan av nyssnämnda lån från fondstyrelse till kreditinrättning.

¹ Lydelse enligt prop. 1980/81:81.

EKONOMIDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1981-01-29

Närvarande: statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Ullsten, Bohman, Wikström, Friggebo, Mogård, Åsling, Söder, Krönmark, Burenstam Linder, Johansson, Wirtén, Holm, Andersson, Boo, Winberg, Adelson, Danell, Petri, Eliasson

Föredragande: statsrådet Bohman

Proposition om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar, m. m.

Landshypoteksinstitutionen har till uppgift att vara kreditgivare åt jordbruks- och skogsbruksnäringarna. Medel till långivningen anskaffas huvudsakligen genom att Sveriges allmänna hypoteksbank upptar lån på obligationsmarknaden. Dessa medel lånar hypoteksbanken i sin tur ut till landshypoteksföreningarna som tillsammans äger banken. Föreningarna är lokala organ som har till uppgift att inom sina resp. verksamhetsområden administrera långivningen. De lån som lämnas av föreningarna är dels långfristiga lån till fast ränta mot säkerhet i jordegendom, dels lån för jordbruks- och skogsbruksändamål för vilkas betalning staten påtagit sig ansvar, s. k. garantilån.

Den yttersta ramen för Sveriges allmänna hypoteksbanks obligationsupplåning bestäms av storleken på en grundfond som staten ställer till hypoteksbankens förfogande. Grundfonden består av en garantiförbindelse som utfärdas av fullmäktige i riksgäldskontoret. Bankens upplåning får inte överstiga ett belopp motsvarande tio gånger grundfondens storlek. Grundfonden uppgår för närvarande till 900 milj. kr. Den senaste höjningen av grundfonden skedde år 1978 med 300 milj. kr. (prop. 1977/78:133, NU 52, rskr 237. SFS 1978:214).

Hypoteksbanken har i skrivelse till regeringen den 16 oktober 1980 hemställt att bankens grundfond höjs med 500 milj. kr. till 1 400 milj. kr.

Yttranden över skrivelsen har avgetts av bankinspektionen, fullmäktige i Sveriges riksbank och fullmäktige i riksgäldskontoret.

Bestämmelser för landshypoteksinstitutionen finns i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar. I lagens 18 och 27 §§ ges olika föreskrifter om begränsningar av upplåningsrätten och om grundfonden. Grundfonden är avsedd att vara en reserv som i sista hand kan användas för att fullgöra hypoteksbankens förpliktelser gentemot obligationsinnehavare. Vidare anges i 28 § i lagen att banken får efter anmälan till riksgäldskontoret ta grundfonden i anspråk när banken tillfälligt saknar tillgängliga medel för att fullgöra sina förbindelser. Annars får grundfonden användas endast om banken trätt i likvidation. Tas grundfonden i anspråk i annat fall än vid likvidation, skall det utnyttjade beloppet jämte ränta återbetalas till staten. Om banken i ett sådant fall inte kan uppfylla dessa ersättningsanspråk från statens sida, får banken ta ut de belopp som behövs från föreningarna. Vid en likvidation får grundfonden enligt 31 § andra stycket tas i anspråk endast i den mån det saknas andra tillgångar som svarar för bankens förbindelser. Enligt 29 och 30 §§ i lagen skall banken även avsätta medel till en reservfond med lägst ett belopp som motsvarar en procent av bankens skulder. Medel från reservfonden får i vissa fall överföras till föreningarna, men i övrigt får denna fond användas endast för att täcka en förlust som har uppkommit på bankens rörelse i dess helhet.

I sin skrivelse erinrar banken om att grundfondens nuvarande storlek begränsar obligationsskulden till högst 9 000 milj. kr. Den 31 december 1978 uppgick bankens obligationsskuld till 5 755 milj. kr., vilket innebar en nettoökning under år 1978 med 791 milj. kr. Vid utgången av år 1979 hade obligationsskulden ökat till 6 905 milj. kr., motsvarande en nettoökning under det året med 1 150 milj. kr. I skrivelsen uppges vidare att riksbanken har givit hypoteksbanken tillstånd att emittera obligationer till ett belopp av 1 400 milj. kr. varför obligationsskulden vid årsskiftet 1980/81 kan beräknas komma att uppgå till ca 8 250 milj. kr. Hypoteksbanken anser att grundfonden bör höjas med 500 milj. kr. vilket skulle motsvara bankens obligationsförsäljning under ca tre och ett halvt år med nuvarande limit för obligationsförsäljningen.

Remissinstanserna har tillstyrkt hypoteksbankens framställning eller lämnat den utan erinran.

Jag delar uppfattningen att hypoteksbankens nuvarande upplåningsrätt kommer att vara otillräcklig med hänsyn till den utveckling som kan förutses när det gäller dess utlåningsverksamhet. En höjning av grundfonden är därför befogad. De föreslagna beloppen synes väl avvägda för att svara mot de närmaste årens upplåningsbehov. Jag förordar således att grundfonden höjs från nuvarande 900 milj. kr. till 1 400 milj. kr. Detta förutsätter att 27 § i lagen om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar ändras och att fullmäktige i riksgäldskontoret utfärdar en ny garantiförbindelse. Någon lagrådsgranskning anser jag inte vara påkallad.

Jag vill erinra om att en höjning av grundfonden endast innebär formella möjligheter till ökad obligationsupplåning. Liksom hittills får den faktiska upplåningen anpassas till utvecklingen av den allmänna kreditpolitiken.

Jag vill här också ta upp en annan fråga som har anknytning till kapitalmarknaden. Frågan gäller kommunernas och landstingens möjlighet att erhålla s. k. återlån av inbetalda ATP-avgifter. I finansplanen (prop. 1980/81:100 bil. 1 s. 37) har jag angett att jag avsåg att föreslå en begränsning av denna möjlighet. Jag vill härmed lägga fram förslag om en sådan begränsning.

Kommuner och landsting kan – liksom andra arbetsgivare – ansöka om återlån av hälften av de ATP-avgifter de har betalat in under det närmast föregående året. Krediten söks hos bank eller annat kreditinstitut som har en ovillkorlig rätt att refinansiera krediten i AP-fonden. Denna lånemöjlighet har inte utnyttjats i nämnvärd omfattning inom den kommunala sektorn. Sektorns återlånerrätt kan beräknas uppgå till inemot 3 miljarder kr. Av detta utnyttjades år 1979 ca 100 milj. kr. och år 1980 ca 80 milj. kr. I ett mer ansträngt likviditetssläge i kommunerna skulle denna upplåning emellertid kunna bli betydande. Detta skulle kunna medföra att AP-fondens möjligheter att bidra till industrins och statens finansiering begränsades. Det bör även erinras om att AP-fonden utger reverslån till kommuner avseende fjärrvärmeutbyggnad och andra mer omfattande investeringar. Denna utlåning skulle vid en utökad återlånegivning äventyras.

Kapitalmarknadsutredningen (SOU 1978:11) föreslog att återlånesystemet skulle slopas med ett visst undantag för de små och medelstora företagen. Med hänsyn till företagets finansiella situation bibehölls dock denna lånemöjlighet (prop. 1978/79:165 s. 119). Jag anser inte att de skäl som talade för en bibehållen återlånemöjlighet är tillämpliga på den kommunala sektorn. Jag föreslår därför att utrymmet för kommunerna och landstingen att få återlån begränsas till vad som motsvarar den faktiskt utnyttjade återlånevolymen för år 1979 inom den kommunala sektorn, dvs. till 100 milj. kr. per år.

Kreditbegränsningen genomförs lämpligen på så sätt att de kreditinrättningar, som har lämnat återlån, i fortsättningen medges refinansieringslån för sina återlån till kommuner och landsting inom en total ram av 100 milj. kr. per kalenderår. AP-fondens första fondstyrelse, som förvaltar ifrågasvarande pensionsmedel, bör ha att svara för att denna begränsning vid refinansieringen av återlånen iakttas. En tänkbar ordning är att bankerna får begära ett förhandsbesked hos fondstyrelsen om tillgängligt utrymme för refinansiering. För att genomföra begränsningen bör en ändring göras i 15 § första stycket reglementet (1959:293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning.

Begränsningsregeln bör träda i kraft den 1 april 1981 men inte omfatta refinansieringslån för återlån som beviljats före ikraftträdandet. Enligt gällande bestämmelser skall en kreditinrättning, som har lämnat återlån, inom viss tid ansöka hos fondstyrelsen om refinansiering av dessa lån. Den ansökningstid som går ut närmast efter ikraftträdandet av begränsningsregeln avser återlån som beviljats fram t. o. m. den 10 april 1981. För att undvika onödiga komplikationer bör alla refinansieringslån som hänför sig till återlån, beviljade före den 11 april 1981, undantas genom en övergångsregel. Däremot bör hänsyn tas till dessa refinansieringslån, när det gäller att avgöra om rambeloppet för år 1981 på 100 milj. kr. har uppnåtts. Skulle de refinansieringslån som på grund av återlån till den kommunala sektorn lämnas under förra delen av år 1981 uppgå till 100 milj. kr. eller mer, bör alltså inte ytterligare sådana refinansieringslån få beviljas under detta år.

Jag vill nämna att regeringen tidigare genom prop. 1980/81:81 förelagt riksdagen förslag om vissa ändringar i reglementet angående allmänna pensionsfondens förvaltning, bl. a. i 15 § andra stycket. Ändringarna föreslås i princip träda i kraft den 1 april 1981. Riksdagen har ännu inte tagit ställning till nämnda förslag.

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen

dels att antaga inom ekonomidepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i lagen (1970:65) om Sveriges allmänna hypoteksbank och om landshypoteksföreningar,
2. lag om ändring i reglementet (1959:293) angående allmänna pensionsfondens förvaltning,

dels att

3. bemyndiga fullmäktige i riksgäldskontoret att utfärda en garantiförbindelse på 1 400 milj. kr. att utgöra grundfond för Sveriges allmänna hypoteksbank i stället för den nuvarande förbindelsen på 900 milj. kr.

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

